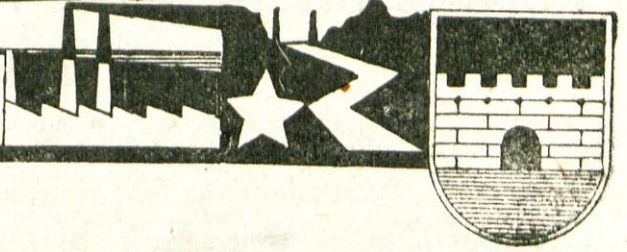

TRŽIŠKI VESTNIK

LETO V.

Tržič, 1. septembra 1956

Sl. 14

TUDI LETOS SMO LEPO PROSLAVILI OBČINSKI PRAZNIK

Kot vsako leto, tako smo tudi letos svečano proslavili dan delovnih ljudi trziške občine. Ta dan bo zapisan v trziški zgodovini kot svetel spomin na prve žrtve fašističnega terorja iz vrst trziških delovnih ljudi. Slovesno praznovanje spomina prvih žrtev in krvavih zmag je seveda samo majhna oddolžitev trziškega ljudstva svojim prvoborcem, ki so žrtvovali svoja življenja za svobodo in neodvisnost jugoslovanskih narodov.

Praznovanje tega dne pomeni za nas Tržičane nove gospodarske, politične, kulturne in športne manifestacije, ki so odraz napredka trziške občine na področju družbenega življenja.

Naši gospodarski uspehi so vsako leto bolj vidni. Iz tal rastejo nove gospodarske in privatne zgradbe, naša komunala dejavnost je vse močnejša. V Tržič se človek vse lepše pripelje po novi asfaltirani cesti kot po starih luknjah. Vedno več sredstev je vloženi za javno in cestno razsvetljavo itd. Seveda je vse to še premalo in še zdaleč ne ustreza potrebam naraščajočega industrijskega mesta.

V čast občinskega praznika se je odvijal zelo lep in obširen program prireditelj. Za uvrturo smo videli največje gorske dirke v Evropi, dvakratno rušenje rekorda itd., toda o tem več v posebnem članku. Ne smemo seveda pozabiti žalne komemoracije na pokopališču in pod Storzščem. Posebno pa nas je razveselil s svojim obiskom zvezni poslanec Boris Zherel, ki je prisostvoval slavnostni seji občinskega ljudskega odbora in pa svečani paradi športnih in ostalih društev. Res lep je bil pogled na defile trziških športnikov v svečanih oblekah, ki so strumno korakali mimo slavnostne tribune. Nato je bil na dvorišču Mestnega doma „Veseli večer“, žal precej slab. Ves teden pa so bile na sporedu kulturne prireditve in športna tekmovanja, tako v namiznem tenisu, kjer zmagal Pančur pred Jakopinom, v streljanju, kjer je zmagal Janez Perko, tekmovanje s skiroji za pionirje, odbojkarstva tekma med prvim in drugim trziškim moštvo, ki se je seveda končala z zmago prvega moštva.

Na šahovskem brzoturnirju je zmagal Štefe. Taborniki so izvedli propagandno taborjenje pod Kukovnico. AMD je organiziralo tudi izlet in ogled bivšega tabornišča v Podljabelju.

Posebno pa nas je razveselila dramska sekcija pri DPD „Svoboda“ z Nopwoodovo veseligrjo „Skandal pri Bartheletovih“, ki je kar dobro uspela. Precej neopazno pa je šla mimo nas razstava gorenjskih slikarjev, ki je bila zelo slabo obiskana, čeprav po svoji kvaliteti tega še zdaleč ni zaslužila.

Za konec praznovanja v čast občinskega praznika je bil v domu „Partizana“ telovadni nastop, nato je predsednik občinskega ljudskega odbora Lovro Cerar razdelil najboljšim športnim tekmovalcem spominske diplome. Z veseljem ljudskim rajanjem pa je bilo letošnje občinsko praznovanje zaključeno.

S seje občinskega ljudskega odbora Polletni plan zadovoljivo izpolnjen — Velike izgube v gostinstvu — Povečan stanovanjski sklad — Za 4 milijone manj dohodkov, kot je bilo predvidenih na okraju

Vsa trziška podjetja so v teh dneh pregledovala sadove svojega polletnega poslovanja. Zato je bila zadnja seja zelo zanimiva. Poročilo o izvedbi polletnega družbenega plana gospodarskih organizacij pravi, da je bil plan kljub nekaterim objektivnim težavam v celoti izvršen. Posebno zadovoljivo je polletni plan realiziran v industriji, v nepavšalirani obrti ter v kmetijskih združenjih, kjer je ustvarjen tudi razmeroma visok dobiček.

V industriji je bil plan realiziran tako: v Bombažni predilnici in tkalnici s 45% (dobiček 42%), v tovarni obutve „Peko“ s 48% (dobiček 42%), v tovarni usnja „Runo“ s 46% (dobiček 42%), v Tovarni kos in srpov s 54% (dobiček 43%), v Tovarni šepenke s 40% (dobiček 41%), v Lesni industriji s 47% (dobiček 17%). Skupno povprečje je torej še kar ugodno, saj znaša plan 48%, dobiček 42%.

Gradbeništvo polletnega plana ni izpolnilo, ker niso bila znana investicijska sredstva. Do konca leta bo gradbeništvo plan po vsej verjetnosti izpolnilo, saj je v zadnjem času izliciralo že nekaj gradenj, tako na primer pri Kmetijski združitvi v Katarini. Nekaj bo pa še občinskih gradenj in gradenj za gospodarske organizacije.

Najbolj kritično stanje je razen v gostinstvu v pavšalirani obrti, ki je plan zelo slabo realizirala, saj znaša skupni povpreček samo 35%, dobiček pa 30%. Izguba v teh podjetjih je prisilila občinski ljudski odbor, da jih likvidira. Tako sta bila že likvidirana Radiomehanika in Pletilstvo. Slednje je šlo v likvidacijo predvsem zaradi nekurantnih izdelkov. V nekaterih podjetjih se sicer to stanje popravlja, toda precej kritično je še vedno v Mehanični delavnici, ki je imela okoli 500.000 dinarjev izgube. Velik deficit je bil tudi v Kleparstvu in Remontu.

Zelo razveseljujo stanje pa je v komunalnih podjetjih (ki so nepavšalirana). Ta podjetja so plan in dobiček celo prekorachila — plan s 55%, dobiček 125%. Prav tako so polletno poslovanje zelo ugodno zaključile kmetijske zadrage, katerih povprečje realizacije plana znaša 60%, dobiček pa celo 139%. Torej se stanje v našem kmetijstvu vidno popravlja.

Veliko smo že pisali o trziškem gostinstvu. Nove porazne številke so nas prisilile, da zopet posvetimo temu perečemu problemu nekoliko več prostora. Vsak, tudi največji optimist, je namreč že spoznal, da je bila naša letošnja gostinskoturistična politika popolnoma zgrešena. Toda za izgubljenimi milijoni jokati je prepozno. Bodimo realni in storimo to, kar se storiti da. Poglejmo velike izgube v gostinstvu samo v Tržiču! Plan realizacije je izpolnjen s 46%, namesto pričakovanih 483.000 dinarjev dobička pa imajo gostinstva podjetja v Tržiču 1.700.000 dinarjev izgube. Če bo šlo tako naprej, bo trziško gostinstvo letno bilanco zaključilo s 3 milijoni din izgube. Vzroki, ki jih gostinci v opravčilo te izgube naštevajo, so verjetno več ali manj tehtni. Letošnji izdatki so vsekakor mnogo večji

od lanskih. Ti izdatki so: 3% investicijski sklad, 10% prispevek od plač za stanovanjski sklad, večje nabavne cene, večja članarina gostinski zbornici itd. Da je večina teh izdatkov računana od prometa, je verjetno le malo zgrešeno, saj s tem odpade vsako stremenje za ustvarjanje večjega prometa. Glavna pomanjkljivost, ki se opaža pri trziških gostincih, pa je premajhna elastičnost pri poslovanju oziroma nabavi kvalitetnih vin.

Precej časa je že poteklo od izvolitve potrošnikov v potrošniške svete, toda sadovi le-teh se ne kažejo na nobenem mestu. Verjetno marsikatera trgovina v Tržiču niti pojma nima o potrošniških svetih. Vse tako kaže, da je bilo ustanavljanje potrošniških svetov bolj politično-administrativni ukrep kot pa gospodarski. Po najnovejših sklepih „od vrha“ se bo to stanje v bodoče mogoče le malo izboljšalo.

S seje občinskega ljudskega odbora smo odnesli tudi zanimivo polletno poročilo o delu občinskega ljudskega odbora. Zmanjkalo bi nam prostora, če bi hoteli izčrpno poročati o delu vseh treh glavnih organov pri občinskem ljudskem odboru (splošni in gospodarski oddelek ter sodnik za prekrške). Delo vseh teh svetov in referatov je bilo ogromno, toda ker bo ob koncu leta izšlo posebno poročilo o njem, se ne bomo sedaj podrobneje spuščali v to.

Na seji je občinski ljudski odbor imenoval za načelnika oddelka za finance in družbeni plan Mileno Brezar. Izvoljen je bil tudi nov upravni odbor občinskega investicijskega sklada. Potrjen je bil predračun dohodkov in izdatkov Komunalne banke, ki znaša 10 milijonov 680 tisoč din. Dosedaj je KB dosegla že 2.320.000 din presežka.

Kaže, da bo letošnja gradnja stanovanjskih hiš in gospodarskih poslopij precej obsežnejša kot lansko leto. Že tako precej velika vsota 49 milijonov, ki je bila namenjena za te namene, se je povečala na 65 milijonov. Ta dodatek je 10% prispevek od pokojnin, ki se sedaj odvaja v stanovanjski fond. Ta vsota pa je razdeljena na sledeče koristilke: 36 milijonov za občinske gradnje, 12 milijonov za gospodarske organizacije, 12 milijonov za individualne gradnje, 5 milijonov pa ostane v rezervi.

Velik problem v letošnjem družbenem planu je okoli 4 milijone primanjkljaja ali 4 milijone manj dohodkov, kot je bilo planiranih na okraju. Kaže, da je okraj previsoko kalkuliral nekatere dohodke, ki jih je praktično nemogoče dobiti. Verjetno gre ta pomoč tudi nekoliko na račun zakasnitve pri sprejetju družbenega plana. Sicer pa bosta problem reševala občinski in okrajni ljudski odbor.

Zelo razveseljujo je bil tudi sklep, da se sklad za zatiranje alkoholiizma, ki znaša 1.240.000 din uporabi za ustanovitev mlečne restavracije v Tržiču. Poleg tega je odobrena Društvu prijateljev mladine polmilijska vsota za zgraditev otroškega igrišča in drsališča nad Cankarjevo cesto.

Velika stavka slovenskih tekstilnih delavcev

(Ob praznični obletnici 20. obletnice)

Jeseni 1935. l. je začela Delavska zbornica zbirati gradivo o mezdah v tekstilni industriji. Septembra 1935 so zahtevali delavski delegati takojšnjo predložitev osnutka enotne kolektivne pogodbe za vse tekstilne stroke. Iz predstavnikov vseh treh osnovnih organizacij je bil sestavljen centralni tarifni odbor (ožji odbor so sestavljali tajniki organizacij: Jakomin, Lombardo, Bučar). Ustanovljeni so bili tudi okrožni in krajevni tarifni pododbori.

CTO je izdelal osnutek kolektivne pogodbe, ki je bila 11. julija 1936. leta poslana podjetjem in banovani. Pred stavko v poletju 1936. leta je ministrstvo za socialno politiko izdelalo oz. izdalo načrt zakona o mezdah, t. j. o minimalnih mezdah.

Mesec dni po predložitvi kolektivne pogodbe za tekstilno stroko je bila sklicana razprava o osnutku. Tako se je vršil 14. avgusta 1936. leta sestanek zastopnikov delavcev in industrijalcev na banski upravi. Podjetniki osnutka sicer niso odklonili, imeli pa so razne razgovore oz. izgovore, s katerimi naj bi dosegli zavlačevanje razprave. Pod pritiskom inspekcije dela so sklenili, da se bo razprava čez mesec dni nadaljevala.

Med delavstvom je vladalo razburjenje, zlasti v Kranju. Tu so bile 11. julija mezde znatno znižane, delovni čas pa se je stalno podaljševal (do 12 ur). V drugi polovici avgusta so delavske strokovne organizacije v Mariboru, Celju in Kranju sklicale shode delavstva.

18. avgusta 1936. leta je bil v Ljubljani pri Sestlici pod vodstvom tov. Leskoška sestanek, kjer se je razpravljalo o oporturnosti stavke v tekstilni industriji v Kranju. Predstavniki Delavske zbornice in Centralnega tarifnega odbora so bili prvotno proti stavki. Končen sklep je bil, da se skliče 19. avgusta sestanek kranjskega delavstva in zagroži s stavko, če delavske zahteve ne bodo sprejete.

Tako se je vršil 19. avgusta ob 18. uri shod na Stari pošti v Kranju. Navzočih je bilo preko 2.500 delavcev. Na shodu so govorili: Jakomin, Lombardo, Bučar, poslanec Semrov in odposlanec Delavske zbornice Golmajer. Člani Centralnega tarifnega odbora poročajo o zavlačevanju pogajanj. Vsi govorniki zahtevajo takojšnjo pogajanja in vzpostavitev meznega stanja, kot je bilo pred začetkom meznega gibanja. Zborovanje je bilo zelo razgibano. Stalno so se ponavljale grožnje, da se ne bo izbiralo sredstev. Sprejeta je bila resolucija, ki je vsebovala zahteve:

Razprava o tekstilni kolektivni pogodbi naj se takoj začne. Do sklenitve kolektivne pogodbe naj vsa podjetja ustavijo vsako znižanje plač. Mezde je treba dvigniti na višino pred 11. julijem. Do sklenitve kolektivne pogodbe naj se ustavijo vsa nadurna dela v vseh tekstilnih podjetjih.

Resolucija je bila dostavljena okrajnemu glavarstvu, banski upravi in vsem tekstilnim podjetjem v Kranju. Sklenjeno je bilo, da se prične stavkati, če navedene zahteve ne bodo sprejete v 24 urah. Določeni so bili tovariši, ki naj v poedinah podjetjih predložijo delavske zahteve: Tominc za Jugočeško, Pristov za Jugobruno, Strizničnik in Tomažič za Inteks.

Ceprav je bilo vprašanje stavke na shodu postavljeno pogojno, so vsi govorili, da stavka bo. Razpoloženje za akcijo proti pogajanjem je raslo.

Na shodu so se zbrali na vrtu v hotelu Stare pošte delavci-komunisti in nekaj najbolj revolucionarnih zaupnikov (Tominc, Košar, Papež, Pristov itd.) in po presoji situacije sklenili, da stavka mora biti. Določili so čas začetka za 20. 8. ob 13. uri 50 minut. Tako je 20. 8. ob 13. uri 50 minut prva oznanila stavko si-

rena v tovarni Jugobruna. Kt ji je takoj sledila sirena Jugočeške in Inteksa.

Delavstvo je zasedlo tovarne, prevzelo ključe, telefone in pisarno, postavilo straže in organiziralo kuhinjo. Na prvih shodih po tovarnah so bili postavljeni tovarniški strokovni odbori, ki so objavili, da z delom ne začnejo pred pričetkom razprave o kolektivni pogodbi in vzpostavitev starega meznega stanja.

Mezdní stavkovni odbor so sestavljali sledeči delavci vseh 3 strokovnih organizacij: SDSZ: Tominc Ivan, Teran Tine, Resman Edo.

JSZ: Fajfar Tone, Benedik Martin, Pestotnik Janez;

NSZ: Žerjal Drago, Velikonja Danijel, Mlinar Albin.

Predsednik tega odbora je bil Tominc. 21. 8. ob 6. uri zjutraj je pričela stavka v podjetjih Božič in Prah, ob 9. uri v Tekstilindusu.

Isto jutro je 150 kranjskih delavcev odšlo v Skofjo Loko. Na njih pozov so ustavili delo v Skofjeloški predilnici in v podjetju Brumenn & Thaler. V Skofji Loki je bila v teku že stavka lesnih delavcev pri Dolencu, ki je pričela 13. 8.

Istega dne popoldne sta odšli dve skupini kranjskih delavcev tudi v Tržič. Vendar tu še niso uspeli pripraviti delavcev za stavko, ker so bili sorazmerno v vsaj tekstilni industriji v Sloveniji najbolje plačani in ker so predvsem vodilni delavci-zaupniki nasprotovali stavki (Sova).

Značilno je, da je tu stavko najbolj forsiral JSZ, za kar seveda po stavki sploh ni hotela vedeti in je v lepaku s podpisom „Katoško delavstvo Tržiča“ nesramno napadla „levičarske elemente in njihove simpatizerje“.

Že opoldne 21. 8. 1936 so se pričela na okr. glavarstvu v Kranju pogajanja delavskih zaupnikov in predstavnikov vseh treh organizacij s podjetniki. Navzoči so bili delegati okr. glavarstva, banske uprave in delavske zbornice. Podjetniki so obljubili, da se pričenejo pogajanja 28. 8. in da bodo nadoknadili znižane mezde. Zahtevajo pa, da delavci takoj začno delati. CTO je na to pristal in sklical zvečer istega dne zborovanje kranjskega delavstva. Na ta sporazum ni pristala kranjska organizacija SDSZ, za katero je stala KP, ker je ocenila borbeno razpoloženje delavstva in ker se je bala, da bi delavstvo bilo izigrano. Vplivala je na delavstvo, ki se tega zborovanja ni udeležilo. Na sestanku po tovarnah je delavstvo sklenilo stavko nadaljevati do pogajanj mimo CTO.

Za kranjsko delavstvo je bilo sedaj važno, da se stavka razširi na vso tekstilno industrijo v Sloveniji. CTO med tem na shodih v Mariboru in Celju pomirjevalno vpliva na delavstvo, da tu prepreči stavko.

Kranjski stavkovni odbor pa na svojo roko pošlje že 22. 8. agitatorje v Ljubljano, St. Vid, Celje in Maribor, da stopi delavstvo tod v solidarno stavko.

V Kranju pokazeta Božič in Prah pripravljenost, da podpišeta takoj kolektivno pogodbo, če se prične delati v njihovih podjetjih. Delavstva odkloni, ker hoče imeti kolektivno pogodbo veljavno za vse tekstilno delavstvo.

24. 8. 1936 prične stavka v tekstilnih tovarnah v St. Vidu in Ljubljani, 26. 8. 1936 pa v Tržiču.

23. in 24. avgusta je bila na Bledu konferenca industrijskih organizacij in industrijalcev iz vse države. Stavka v tekstilni industriji jih dela nervozne, veliko govorijo o njej. Ugotovijo, da nima vzrokov toliko v ekonomskem položaju, temveč je inscenirana zato, da zruši politično pravni red v državi — zato apelirajo na oblast, da bolje čuva socialno politični red.

28. avgusta bi se morala v Ljubljani na magistratu nadaljevati pogajanja za podpis kolektivne pogodbe. Zastopniki industrijalcev izjavijo, da se ne bodo pogajali, dokler delavci ne zapustijo tovarne, ker je zasedba tovarn nezakonita. Ban je insistiral na tem, naj bi se naslednje dni pogajanja nadaljevala. Podjetniki pa so te stvari zavlačevali, ker so računali, da bo tudi oblast spoznala nezastljanost napada delavcev na privatno lastnino in temu napravila konec s silo.

Konec avgusta podjetja v Tržiču, Skofji Loki in Kranju kolektivno odpovedujejo delovno razmerje stavkajočim. 1. 9. je stopilo v stavko mariborsko delavstvo tovarne Thoma, Podbrežje, Rossner, Zora, Jugoekt (razen Hutra, ki je dal delavcem plačan dopust) in delavstvo tekstilne tovarne v St. Pavlu pri Preboldu. S tem je zavzela stavka največji obseg. Stavkalo je okoli 12.500 delavcev. Prvotno je bila stavka v Mariboru zamisljena kot solidarna, ki bo trajala 48 ur.

2. septembra je po posvetovanju mariborskih delavskih zaupnikov v Delavski zbornici prišlo do sestanka med slednjimi in industrijalci. Sestanek je sklical dr. Trstenjak na magistratu. V imenu novo ustanovljene zveze industrijalcev (ustanovljena 28. 8.) je govoril Huter, ki je garantiral, da bodo vsa mariborska podjetja plačevala po kolektivni pogodbi zvišane mezde od 1. 9. dalje. Podobne izjave so dali tudi drugi delodajalci. Zastopniki delavstva pa so zatrjevali, da je stavka protestna in bo prenehala, brž ko dobijo zadostno garancijo. Mariborski tekstilni industrijalci so v tem smislu izdali pozitivno izjavo. Obljubijo, da bodo storili vse, da se bodo pogajanja pospešila. Delavski zaupniki pa sedaj niso mogli garantirati, da bo na podlagi tega sporazuma stavka prenehala. Zato so sklicali 3. septembra popoldne zborovanje delavstva v Unionski dvorani. Tu je delavstvo ta sporazum odbilo in izglasovalo nadaljevanje stavke.

Istega dne je bilo tudi zborovanje predstavnikov CTO in zaupnikov vseh gorenjskih tekstilnih tovarn, ki so objavili sklepe, ki naj bi delovali v smislu pomirjenja, češ, da nočejo nič drugega kot sklenitev kolektivne pogodbe.

5. septembra je bila izdana znana naredba bana Natlačena in objava CTO tekstilnemu delavstvu, ki je že posledica banove naredbi. Govori o izpraznitvi pisarn, predaji telefonov, dovolitvi popravil v tovarnah, naroča, da se blago, ki je izpostavljeno kvaru, spravi na varno. Preko shodov in sestankov CTO sedaj deluje na izpraznitvi tovarn.

10. septembra je bila v Delavski zbornici konferenca, kjer so bili prisotni člani CTO, delavski zaupniki in voditelji osnovnih organizacij. Razpravljali so o položaju, nastalem po banovi naredbi. Sklenjeno je bilo, da se delavstvo pozove na izpraznitev tovarn in da se s tem omogočijo pogajanja. K banu so poslali deputacijo s spomenico, ki obljublja izpraznitev tovarn, prosi pa tolmačenje naredbi, ki ne bo delavske samobrambe onemogočila. Prošnja zagotovila, da se po izpraznitvi tovarn ne bo poskušalo delati s stavkokazi, da se ne bo zaradi stavke nihče preganjal in da se bo olajšalo sbajanje in obveščanje med stavko. Vse to je ban obljubil.

Zato pošlje banska uprava 11. septembra depešo vsem okr. glavarstvom, ki naroča, da se stavkajočemu delavstvu spregledajo tudi nezakonitosti, da naj se ne preganja niti stavkovnih straž, niti dovoza hrane, predvsem pa se ne sme pod nobenim pogojem s silo izpraznjevati obratov in to vse zato, da se delav-

(Nadaljevanje na 8. strani)

Tradicijska

Andrej Tišler

TRŽIŠKEGA ČEV LJARSTVA

V Tržiču je bilo več čevljarskih delavnic z daljšo življenjsko dobo. Oglejmo si nekatere! Za omenjeni Janez Mehle je po letih „vandranja“ postal čevljarski mojster sredi druge polovice 19. stoletja. Poleg tega, da je izdeloval čevlje po meri, je večkrat svoje izdelke peljal v „koret“ čez Ljubelj v Borovlje, Celovec itd. Dobro je izučil več vajencev in si s solidnim delom pridobil ugled dobrega mojstra. Po prvi svetovni vojni je njegovo obrat prevzel njegov najstarejši sin Alojz, ki je kmalu postal prvi strokovni učitelj na tržiški vajenski šoli. Kmalu za tem se je osamosvojil tudi mlajši sin Konrad. Izdeloval je prvovrstne čevlje po meri, poleg tega pa tudi ortopedično obutev. Pred drugo svetovno vojno se je tudi Konrad Mehle usmeril na izdelovanje najboljših vrst zlasti športnih čevljev za izvoz. Z nacionalizacijo večjih obratov leta 1948 je Mehletova delavnica, ki je v Tržiču obstajala skoro trideset let, prenehala z delom.

Ze okrog 200 let nazaj zasledujemo v Tržiču več čevljarjev iz rodu Dobrinov. Zadnja delavnica s tem imenom je bila na „Fortuni“ za Virjem. Ustanovil jo je leta 1882 Karel Dobrin. Izdeloval je razno lažjo obutev za izvoz. Tako n. pr. obrnjeno šivane in teksane hišne čevlje za poletje in zimo, otroške čevlje itd. Če je „liral“ svoje izdelke na Koroško, če je najel voznika. Pošiljal je čevlje na si je debelo v Gradec in na Dunaj v razne večje trgovine. Hišni čevlji so stali na pr. 43–50 krajcarjev par. Za ta denar se je dobilo na pr. 30 zemelj. Njegovo obrat je leta 1936 prevzel njegov sin Joža, ki je izdeloval največ otroške čevlje fleks izdelave in žamske hišne čevlje. Leta 1948 je po 66 letih tudi njegov obrat prenehal z delom. Podobno obutev kakor Karel Dobrin so nekateri mojstri v tedanji dobi oddajali tudi v „Kajžo“, kjer so jo usnjar Stanislav Polak počel tudi z izvažanjem tržiških čevljev v razne pokrajine. Mojstrom je dajal material in od njih prejemal izdelane čevlje.

Nad 50 let sta obstojali delavnici „Putnekova“ (Grassmeier) in „Brkova“ (Srečnik). Nekaj časa sta menda Ludvik Grassmeier in Stefan Srečnik delala skupno, potem pa vsak zase; pošiljala sta izdelke v začetku na Koroško, za časa bivše Jugoslavije pa — kot vsi ostali izdelovalci — raznim trgovcem v Ljubljano, Zagreb, Sarajevo itd.

Pod Kukovnico stoji še danes menda najmanjša hišica v Tržiču, ki se ji pravi „Gradiška“. Tam je čevljaril s svojimi sinovi mojster Lovrenc Tomazin, ki se je osamosvojil proti koncu 19. stoletja. V začetku je imel le „Hausierpass“, to je dovoljenje za prodajo čevljev od hiše do hiše. Tako je prodajal svoje izdelke tudi delavcem na Hrušici pri Jesenicah, ki so v začetku 20. stoletja gradili karavanški predor. Tomazin je delal čevlje tako za domače prebivalstvo in za izvoz, podobno kot njegovi sovrstniki tedanjega časa.

Poleg naštetih obratov z daljšo življenjsko dobo je tudi Klotutarjev obrat začel z delom že v 19. stoletju in prenehal po prvi svetovni vojni; za število let obratovanja nam, žal, manjka podatkov. Prav tako je tudi težko na tem mestu navesti imena vseh čevljarskih mojstrov, ki so obratovali med prvo in drugo svetovno vojno. Nekateri so delali samostojno le nekaj let. V knjigi Zgodovinski drobci župnije Tržič navaja V. Kragl okrog 30 čevljarskih mojstrov, ki so delali okrog leta 1936 in to samo v Tržiču brez okolice. Skoraj vsako leto se je kdo osamosvojil ali pa pustil obrat in šel delat v tovarno.

Leto za letom so bile gospodarske razmere slabše. Kupna moč delavcev in kmetov je začela padati. Bačova čevljarska tovarna v Borovem v Slavoniji je s svojimi trgovinami preplavila vsa večja mesta v Jugoslaviji. Cenejši izdelki, čeprav slabe kakovosti, so vendar privabili številne kupce. Naročila mojstrom so začela izostajati, marsikaterega brezposelnega pomočnika je sprejela v delo tovarna „Peko“, pa tudi Bombažna predilnica in tkalnica. Nastala je trda borba za obstoj. Bačovo konkurenco je bilo treba premagovati samo z dobrimi in kolikor mogoče ceneni izdelki.

V jeseni leta 1932 je bilo sklicano v Ljubljani veliko protestno zborovanje zoper tvrdko Bača, katerega se je udeležilo veliko čevljarjev iz Tržiča in okolice. Med zborovanjem je bilo več revolucionarnih vzklikov zoper državno oblast, ki dopušča propadanje solidnih dobrih čevljarjev v korist tujca Bača. Nekki govornik je pozval zborovalce, da naj gredo vsi složno po zborovanju demonstrirati pred palačo kr. banske uprave, dokler jim ta ne zagotovi, da bo prepovedala tvrdki Bača poslovanje v naši državi. Ker so se pa sklicatelji zbal, da ne bi

prišlo do kakih incidentov, so nas lepo pomirili z besedami, da bi bilo vsako demonstriranje brezuspešno. „Prišli ste prepozno“, je izjavil tajnik zbornice TOJ, dr. Prjetnar, „če bi čevljarji Jugoslavije protestirali v letu 1920, ko je Bača prišel v Beograd, bi morda uspeli. Danes pa je Bača večji davkopllačevalec kot vsi čevljarji skupaj. Zato vedite, da ga državna oblast ne bo spodila iz države.“ Tako je Bača ostal v Jugoslaviji, nam so pa na koncu zborovanja dali na pol koristen nauk, da naj si z združništvom pomagamo sami ter naj skrbimo še za večjo strokovno izobrazbo in za izdelavo kvalitetnih izdelkov.

Nekateri čevljarski mojstri v Tržiču so si še pred gospodarsko krizo nabavili vsaj najpotrebnejše stroje za izdelovanje čevljev. Poleg šivalnih strojev, na primer še stroj za čiščenje (Ausputz), za tanjšanje, šivanje in za sekanje podplato, Zaposlovali so tudi po več pomočnikov in se še pred okupacijo razvili v večja podjetja z napol strojno izdelavo čevljev. Večji del manj premožnih mojstrov pa je ostal pri ročni izdelavi.

Vodstvo zadružne tovarne usnja „Runo“ v Tržiču, ki je dobro poznalo gmošten položaj posameznih čevljarskih mojstrov, je leta 1934 poskušalo organizirati tržiške čevljarje na zadružni podlagi. Tovarna „Runo“ bi dajala material in razpošiljala izdelke. Polletni poizkus dela v Grassmeierjevi delavnici se je menda dobro obnesel. Kljub temu pa se ta dobra zamisel ni uresničila.

(Dalje prihodnjič)

Uradni odloki občinskega ljudskega odbora

Na osnovi druge točke 50. člena zakona o občinskih ljudskih odborih (Ur. list LRS, št. 19-88/52) ter 4. in 6. člena zakona o stanovanjskem prispevku (Ur. list FLRJ, št. 57-615/55), v zvezi z določili uredbe za izvrševanje zakona o stanovanjskem prispevku (Uradni list FLRJ, št. 6-39/56) je občinski ljudski odbor Tržič na seji dne 1. junija 1956 sprejel

ODLOK

o ustanovitvi občinskega kreditnega sklada za zidanje stanovanjskih hiš

1. člen

Ustanovi se občinski kreditni sklad (v nadaljnjem besedilu sklad) za zidanje stanovanjskih hiš.

V sklad se stekajo sredstva, navedena v določilih zakona o stanovanjskem prispevku, v uredbi za izvrševanje zakona o stanovanjskem prispevku ter v drugih zakonitih predpisih.

2. člen

Sredstva sklada se uporabljajo za dajanje posojil za zidanje, dozidavo ali dovršitev novih oziroma za popravilo obstoječih stanovanjskih hiš interesentom, ki jih določajo že zgoraj navedeni predpisi.

3. člen

Sklad upravlja upravni odbor, ki ga imenuje občinski ljudski odbor Tržič, v katerem odboru je zastopnik občinske sindikalne organizacije ter zastopniki posameznih podjetij, zadrug in drugih družbenih organizacij, ki jih imenuje občinski ljudski odbor.

Upravni odbor je za svoje delo odgovoren občinskemu ljudskemu odboru.

4. člen

Sklad mora imeti rezervo, katere višina se določa v pravilih sklada.

5. člen

V pravilih sklada, ki jih sprejme upravni odbor s pritrditvijo občinskega ljudskega odbora Tržič, se natančneje določijo način poslovanja sklada in pogoji za razpolaganje z njegovimi sredstvi.

6. člen

Sredstva kreditnega sklada za zidanje stanovanjskih hiš z njegovo rezervo, ki je bil ustanovljen pri občini Tržič na

podlagi 6. razdelka XXVII. poglavja zveznega družbenega plana za leto 1955, se prenesejo na sklad, ustanovljen s tem odlokom.

7. člen

Za zadeve in naloge sklada je pristojen svet za družbeni plan in finance občinskega ljudskega odbora Tržič.

8. člen

Ta odlok velja od dneva objave v Uradnem vestniku okraja Kranj, uporablja pa se od 1. januarja 1956.

St. 01/9-1759.

Tržič, dne 5. 6. 1956.

Predsednik ObLO:
Cerar Lovro l. r.

Na podlagi 8. točke odločbe o prodajnih cenah za žita in mlevske izdelke (Uradni list FLRJ št. 31-339/55) in VI. in VII. točke Navodila za izvajanje odločbe o prodajnih cenah za žita in mlevske izdelke (Urad. list FLRJ št. 37/55) je svet za gospodarstvo ObLO Tržič na seji dne 19. 7. 1956 sprejel naslednjo

ODREDBO

o določitvi najvišjih stroškov trgovine na drobno pri prodaji moke tipa 1100 in 950

1. člen

Najvišji stroški trgovine na drobno pri prodaji 1 kg moke tipa 1100 in tipa 950 se določijo:

a) za območje občine Tržič na din 3,—, izvzemši

b) za naselja: Podljubelj, Katarina in Leše, za katere se določa dan 4,—.

2. člen

Pri oblikovanju prodajne cene vkalkulirajo trgovine na drobno poleg stroškov po 1. členu te odredbe tudi še znesek 2 din za 1 kg moke, ki se odvede v sklad za pospeševanje prometa in predelavo kmetijskih pridelkov.

3. člen

Ta odredba velja od dneva objave v Uradnem vestniku okraja Kranj.

St. 02/1-1530.

Tržič, dne 19. 7. 1956.

Predsednik sveta Predsednik ObLO:
za gospodarstvo: Lovro Cerar l. r.
Jože Sparovec l. r.

Profesor Simon Milač

Palovčani pred 150 leti

Palovče so četrte ure oddaljene od Leš. Palovška in lešanska dolina je ločena po širokem hrbtu, nazvanem Brdo. Sicer so pa morfološke (površinske) razmere v obeh primerih precej slične. Tako v Lešah kakor v Palovčah je najboljša zemlja pod vasjo. Tam so polja in travniki. Nad vasjo pa je kamenit „Kras“, še višje gori pa vaški (srenjski) pašnik.

Med obema krajema pa je velika razlika v zgodovinskem nastanku. Početek Leš sega nazaj že v 11. stoletje (1070). Palovče so napram temu dokaj mlajša naselbina. Njihov začetek pade šele na prehod iz srednjega veka v novi vek (okrog 1500).

Razvoj vasi je verjetno sličen kakor v Lešah. Starejši del je v spodnjem koncu vasi, mlajši pa na robatem Krasu. Po podatkih, ki jih imam pri rokah, so Palovče 1817. leta šteje 15 hiš z 82 prebivalci. Od tedaj so zrastle samo 3 nove hiše, in sicer Kajža (hišna številka 16), Krasnekova pašta, pozneje spremenjena v hišo (št. 17, Gustelnova) in lanj zgrajena stavba (še brez hišne številke in domačega imena).

Marsikoga zanima, kako je bilo v Palovčah pred 150 leti. Današnji ljudje komaj vedo, kdo je okrog leta 1800. gospodaril na njihovih domovih. Reči moram, da se je od tedaj mnogo spremenilo in po nekaterih hišah so se družine dvakrat ali celo trikrat menjale. Nabral sem nekaj podatkov in jih tu objavljam z željo, da bi med domačimi zbudil zanimanje za njihov kraj in zlasti mladi rod pritegnil k proučevanju zgodovine rojstne hiše.

Hišna številka 1 od nekdaj nosi ime „pri Travnarju“. Do zadnjega časa je samotarila na širokem Brdu, obdana od sonca in drevja. Je precej prostorna hiša in je bila nekdaj močno imenitna. V 18. stoletju stana na tem domu gospodarila Gašper Kvandešt († 2. 4. 1789 star 75 let) in njegova žena Lenka († 19. 10. 1792 stara 70 let). Rod Kvandeštov verjetno izvira iz Gorice pri Radovljici. Posestvo je nato prešlo na rodbino Janc. Po vrsti se omenjajo gospodarji Peter Jane, sin Jožef (por. 26. 2. 1806 z Uršo Svab iz Zgor. mlina v Lešah) in vnuk Jurij (por. 16. 2. 1846 z Johano Eder, hčerko graščinskega gozdarja v Ročevenci iz Bistrice pri Trziču). V zadnjem času se je pri hiši udomačilo ime Bohinjce, ker se je mati-vdova drugič poročila. Bohinjci pa izvirajo od „Slosarja“ v Lešah.

Številko 2 je nosila hiša „pri Krasneku“. Ker stoji na kraškem terenu, izvira od tod tudi domače ime. Odkar imam podatke, je s to hišo povezano ime Murnik. Odkod izvirajo Murniki, ni lahko ugotoviti, ker se v bližnji in daljnji okolici večkrat pojavlja ta priimek. V Palovčah so verjetno zašli preko Begunj in Slatine.

Pri naslednji hiši št. 3 se je vedno reklo „pri Zlindru“. Tu so se svojčas pisali Poločnik (Helena Potočnik † 4. 9. 1783 stara 34 let, njena mati Jera P. † 26. 4. 1797 v starosti 80 let na vodenici). Bilo je veliko otrok, pa so vsi v zgodnji mladosti pomrli vsled otroške božjasti, za jetiko in kozami. Hiša je za kratko dobo prešla na Matevža Langusa (iz Mlake). Potem so se pa tu naselili Dolžani. Dne 5. 2. 1843 se je poročil 31 letni Lovrenc Dolžan s Terezijo Bohinjc iz Leš št. 38. Njihovi nasledniki so do zadnjega bivali tu.

Na hišni številki 4 se je reklo „pri Kovaču“. Pred 150 leti so se tu pisali Legat. Dedinja tega posestva in zadnja lastnica tega imena Helena Legat se je poročila 5. 7. 1807 z Jurijem Gogalo iz Vrbe pri Zirovnici. Njun prvorojenec Janez Gogalo je po doraslosti zagospodaril na tem domu in se kot 41 letni poročil 19. 2. 1849 z enako staro Nežo Frölich, gosta-

čo na Visočah št. 2 (pri Mokorelu). Zaradi pozne ženitve verjetno ni bilo potomstva, pa je hiša prešla v druge roke. V zadnjem času so se „Kovačevi“ pisali Kralj.

Številka 5 se je držala hiše „pri Simonovcu“. Pred letom 1800 so se tu pisali Zupan. Tako je 8. 2. 1781 umrla Neža Zupan, ki je prva oseba, o kateri točno vemo, da je pokopana v Lešah. Hiša in posestvo je čez par let prišla v last Janeza Bohinjca, saj že 10. 2. 1787 bremo, da mu je umrla na tej hišni številki en dan stara in še neimenovana hčerka. Omenjeni Bohinjc je imel obenem posestvo tudi v Lešah, zato je razumljivo, da je bila „Simonovčeva“ hiša zelo upoštevana. Sem so hodili po dekleta imovitejši posestniki. Tako se je starejša Mina poročila z Antonom Globočnikom na Mlaki (30. 1. 1804), mlajša Neža pa z Johanom Janšo v Hrašah pri Lescah (5. 2. 1816). Zunanost hiše še danes pričuje, da so pred 100 leti tu gospodarili premožni ljudje.

Preko pola stoji hiša s št. 6, po domače „pri Miklču“. V 18. stoletju je tu gospodaril rod Valjavcev. 1. 8. 1787 je tu umrla Marija Valave, vdova, 49 let stara. Njen sin Jožef je prevzel posestvo in tu gospodaril s svojo ženo Uršulo Spendov. Njuna mlajša hči Ana je odšla na Slovenske Brezje (por. 9. 2. 1829 z Valentino Miklavšek), starejša hči Uršula, 28 let pa je dobila mladega moža Andreja Zaplotnika, 23 let, pol kmeta in vojaka 17. pešpolka, na Letencah pri Goricah (por. 20. 5. 1829). Pozneje priimek Valave na Miklavčevini premine, današnji rod tam nosi drugo ime.

Hišna številka 7 se je držala „pri Modru“, to je hiše na prehodu iz doline na kraški svet. Tam so se v starejši dobi pisali Kokalj (Jurij Kokač, 75 let, † 14. 3. 1793). Potomci Modrovih Kokaljev še danes živijo v Lešah (Žagar, stara hiš. št. 58, nova št. 2). Doma pri Modru pa je bilo v drugi polovici prejšnjega stoletja uvedeno novo pisanje Bešter, ker se je sem priženil gospodar (Valentin),

s škofjevoških hrčkov iz Nemel, kjer so Beštri doma.

Številka 8 je pripadala hiši „pri Kelnarju“. To je edina hiša v Palovčah, ki nosi nemško označbo. Tudi sicer je hiša zgrajena popolnoma v svojevrstnem slogu, ki nima primere med palovškimi stavbami. Po ohranjenih podatkih so se stari Kelnarji pisali Jaklič (Martin J., kajzar, 64 let, † 25. 12. 1784; Mina J., vdova, 68 let, † 3. 9. 1789). Za Jaklič pri-dejo Rozmani. Tako je sporočeno, da je umrla 5 mesečna Nežica 21. 5. 1791 na otroški božjasti, medtem ko se je 24. 9. 1806 poročila 18 letna Marija Rozman s 24 letnim Mihaelom Slaparjem iz Ljubnega. Tako je po ženitvah hiša prehajala od enega roda na drugi rod, pri čemer se je menjavalo tudi pisanje. Sele v največji dobi se je tu ustalil rod Dolžanov.

Sosednja hiša nosi št. 9 in domače ime „pri Vrbanceljnu“. Tu je živela neka Neža Prešeren in dočakala visoko starost 90 let († 17. 1. 1796). Iz teh skromnih podatkov ni mogoče ugotoviti, če je bila ona v sorodu s pesnikom Francetom Prešernom v Vrbi. Svoj čas so se vršile velike poizvedbe o tem in Vrbanceljnova hiša je bila v ospredju zanimanja. Sicer so se pa na prehodu iz 18. v 19. stoletje pisali Justin. Zabeležena je Magdalena, žena Tomaža Justina, ki je stara 40 let, umrla 2. 4. 1781. Rod Justinov je trdoživ, od takrat pa do danes je ohranil posest Vrbanceljevo. Naj bi ostal še naprej tako močan, delaven in podjeten, kakor so bili davni predniki.

V neposredni bližini na križišču poti stoji hiša št. 10 z domačim imenom „pri Jakulu“. Tu gospodaril rod Zupanov neprekinjeno najmanj 200 let. Kar sem zgoraj rekel o rodu Justinov pri Vrbancelju, velja prav tako za rod Zupanov pri Jakulu. Najstarejši Jakula mi je poznan iz l. 1783, bil je Simon Zupan. Dvakrat je bil poročen in imel veliko otrok, ki pa so po večini že v zgodnji mladosti pomrli na jetiki in otročji božjasti. Njemu je sledil sin Jožef. Star 34 let se je poročil (7. 2. 1825) s 23 letno Marijo Ovsenek od Sv. Lucije. Pa že čez leto dni je postal vdovec. Svojo drugo ženo Jero Jane je spet našel pri Sv. Luciji med Podgorci in jo 8. 5. 1826 pripeljal v dolino na svoj dom.

(Nadaljevanje sledi)

KMETIJSKA ZADRUGA KRIŽE
priredi v dneh od 4.—9. septembra

ZADRUŽNI TEDEN

s sledečim sporedom:

I. V TOREK 4. SEPTEMBRA:

ob 18.30 Poljedelsko sadjarsko predavanje spremljamo s strokovnim filmom. Predava ing. Marko Glažar in ing. Franc Cijan.

II. V SREDO 5. SEPTEMBRA:

ob 18.30 Sodobno kmečko gospodinjstvo — predava ing. Nada Engelman. Po predavanju celovečerni zabavni film.

III. V ČETRTEK 6. SEPTEMBRA:

ob 18.30 Predavanje o živinoreji — predava ing. Dušan Engelman. Predavanje bo spremljano s filmom.

IV. V PETEK 7. SEPTEMBRA:

ob 18.30 Bolezni in prva pomoč pri živinoreji — predava veterinar Ivan Primožič. Po predavanju celovečerni zabavni film.

V. V SOBOTO 8. SEPTEMBRA:

ob 20. uri VESELI VEČER na katerem bodo sodelovali „Oča“, „Lipe“ in Veseli kvartet iz Kranja. Predprodaja vstopnic v trgovini KZ Križe.

Vsa predavanja in Veseli večer se vrše v Zadrugnem domu v Križah.

VI. V NEDELJO 9. SEPTEMBRA:

RAZSTAVA GOVEJE ŽIVINE v Sna-kovem. **Ob 7.30** dogon živine, **ob 8.30** ocenjevanje in ogled živine.

VII. V NEDELJO 9. SEPTEMBRA:

ob 13. uri KONJSKE DIRKE na Ledinah:

- a) z jahalnimi konji,
- b) z enovprežnimi kmečkimi vozovi - poljubnimi,
- c) z zapravljički.

V konkurenci lahko tekmujejo samo konji iz območja KZ Križe in Kovor, vsi ostali tekmujejo izven konkurence.

VIII. V NEDELJO 9. SEPTEMBRA:

ob 15. uri pred Zadrugnim domom razglasitev in podelitev nagrad najboljšim živinorejcem in tekmovalcem na dirkah.

Po razdelitvi nagrad KMEČKA VESELICA na Benkovem vrtu, na kateri bo igral priljubljeni Avsenikov kvintet iz Begunj.

Pri vseh prireditvah Zadrugnega dne v Križah se bodo prodajale spominske značke, od katerih bodo tri izžrebane in nagrajene in sicer: I. nagrada prašič, II. ovca, III. 200 kg krompirja.

Vse, posebno pa kmetovalce vabi
Kmetijska zadruga
Križe

Za nami so jubilejne ljubeljske dirke

Rekord Hillebrandta dvakrat rušen! — Močna konkurenca! — Triumf motorjev znamke „Puch“! — Izredna organizacija!

Lahko rečemo, da so bile letošnje ljubeljske dirke najbolj uspešne do sedaj. Toliko gledalcev se v ljubeljski dolini prav gotovo še nikoli ni zbralo, saj jih je bilo okoli 18.000! Organizacija letošnjih ljubeljskih dirk je bila brezhibna, o njej se je zelo pohvalno izrazil tudi predsednik AMZ Jugoslavije generalmajor Kosta Todorović, ki je dejal: „Organizirati tako veliko prireditev na tem majhnem delu naše države je res velika stvar. To sodelovanje med športnimi društvi in drugimi organizacijami ter organi državne varnosti je vzor velike discipline in zmožnosti“.

Jubilejne dirke oziroma IV. mednarodne niso bile zanimive in uspele samo po veliki udeležbi in odlični organizaciji, ampak tudi po rušenju lanskoletnih rekordov, skozi v vseh kategorijah. Začeli od novega rekorda v kategoriji 125, kjer je Mladen Cerić na „Puchu“ za 6 sekund izboljšal lanskoletni rekord, ki je bil 6.03. V tej kategoriji smo imeli priliko prvič v zgodovini ljubeljskih dirk občudovati tudi drzno solo vozačico, Maro Bratino. V kategoriji 250 in 350 ccm je slavil Avstrijec Weingartmann dvojno zmago. Bili smo priča tudi novemu rekordu 4,54.0! V teh kategorijah je startal tudi Tržičan Pavel Rupar ter v obeh kategorijah prispeval na cilj kot najboljši jugoslovanski tekmovalca, kar predstavlja lep uspeh, posebno v 250 ccm, kjer je zasedel 4. mesto, kar je lep uspeh tudi jugoslovanskega avto-moto športa.

Veselje odličnega Avstrijca Weingartmanna, pa je bilo kratkotrajno. Z izredno, za gledalce skoraj fantastično vožnjo, saj so Orsaria že večkrat videli v Jarku ali v ograji, je leta izboljšal Weingartmannov rekord za 4 sekunde! Nov absolutni rekord znaša sedaj: 4,50,3! V vožnji prikolic do 500 ccm je Boško Snajder na BMW 500 ccm priboril drugo zmago Jugoslaviji ter dosegel tudi najboljši jugoslovanski čas na letošnjih dirkah 5,08,5, ki pa je še vedno za 2 se-

kundi slabši od predvojnega rezultata Nikole Jurčiča. S prikolicami nad 500 ccm pa je „stari“ znanec Ljubelja Roland Benz slavil nadmočno zmago, predvsem zaradi odstopa edinega konkurenta Snajderja, temu se je namreč pokvaril na „ovinku“ motor, pri čemer bi se kmalu zgodila nesreča, saj je Pogratz s sovozačico Wintersberger z vso silo naletel na Snajderja. Le zaradi spretnosti in hladnokrvnosti Pogratza je ostalo vse „pri življenju“. Majhen spominček je odnesla menda samo sovozačica. Lep uspeh je v tej kategoriji beležil tudi Slovenec Karel Ličen na HRD 1000 ccm, ki je zasedel drugo mesto.

V vožnji avtomobilov do 1300 ccm je med tremi enakovrednimi tekmovalci zmagal Hartmann pred Poltronierjem in Slovencem Malnarjem na „Porsch“.

Med avtomobili nad 1300 ccm pa Avstrijec Vogl ni imel konkurence. Svoj lanskoletni čas 5,17,1 je popravil za celih 17 sekund in eno desetinko.

Zanimivo je pogledati izreden triumf motorjev znamke „Puch“, ki so odnesli skoraj vsa prva mesta od kategorije 125 ccm do 350 ccm, v kategoriji 250 ccm so se motorji znamke „Puch“ plasirali celo od prvega pa do osmega mesta. Seveda z vozači vred. Pričakovana konkurenca z madžarsko znamko Csepel je popolnoma odpadla. Madžarskega tekmovalca niš našel niti na 5 mestu. Kaže da ti motorji sploh ne ustrezajo gorskim program.

Majhno presenečenje, zaradi motorja predvsem, je Orsario na Arletu 500 ccm, ki je dosegel tudi izredno povprečno hitrost 63 km na uro. Toda rezultat, je plod res izredno drzne, hkrati pa dovršene vožnje, saj je kazalo kot da sta človek in motor isti predmet.

Vsekakor pomenijo letošnje mednarodne dirke na Ljubelj krasno afirmacijo jugoslovanskega avto-moto športa, ki si s stroji lastne produkcije vedno bolj utira pot v mednarodno arena.

NOGOMET

Pred startom v Ljubljansko-primorski ligo

Po lepih zmagah v kvalifikacijskih tekmah so tržiški nogometaši imeli za služeni odmor. Verjetno bo tako nekako težko začeli zopet s prvenstvenim tekmovanjem, posebno v tako močni konkurenci kot bo v Ljubljansko-primorski ligi. Toda simpatizerji tržiških nogometašev vsekakor že nestrpnost pričakujejo začetek velikih bojev.

Tržiški nogometaši se zavedajo prihodnjih velikih borb, zato se v zadnjem času vedno bolj marljivo pripravljajo za čimboljši uspeh v slovenski ligi. Dosedaj so imeli že več zelo močnih treningov, katere so vsi nogometaši pridno obiskovali.

V prvenstvenih tekmah v Ljubljansko-primorski ligi, ki se prične 2. septembra, bodo plave barve zastopali naslednji nogometaši: vratarji: Tone Markič, Janko Oblak, Štrukelj; branilci: Dornik, Zupan ter Slepčević, okrepitev iz JLA iz Križev; krilci: Eler, Puškarevič, Zaletel, Bahun, verjetno bo prišel v poštev še mladi talentirani Špehar; napadalci: Mežek, Peternel oziroma Markič, Rustja, Krašovec in Camil. Definitivna postava bo seveda dočena pred vsako tekmo. Vsekakor bodo s sestavo moštva velike težave, zaradi majhne izbire; računati pa moramo tudi na eventualne poškodbe. V jeseni bo moštvo okrepil še Logar, ki se vrne iz JLA. Računa pa se tudi na mlade igralce, ki bodo nastopali v B moštvu v gorenjski podzvezi, toda izven konkurence. Pravtako bodo tekmovali v gorenjski ligi še pionirji, mladinci pa zaradi pomanjkanja kadra letos ne bodo tekmovali.

Tržiško športno javnost, posebno pa simpatizerje „plavega moštva“ bo vsekakor zanimal razpored tekem Ljubljansko-primorske lige. V prvem kolu 2. septembra bomo v Trziču gledali gorenjski derbi Trzič : Triglav, kjer je favorit Triglav. V drugem kolu, 9. septembra bodo Tržičani gostovali v Ljubljani na igrišču Slovana. Tretje kolo bo dalo na trziškem igrišču zanimivo tekmo med znanci iz kvalifikacijskih tekem, torej 23. septembra Trzič : Branik. V četrtem kolu, 30. septembra bodo tržiški nogometaši imeli za nasprotnika Mladost v Kranju. Peto kolo obeta Tržičanom sigurne točke, saj zmagata proti Iliriji v Trziču res ne sme biti problem. Šesto kolo: Gorenjska : Primorska ali Trzič : Izola. Posebno vroča pa bosta sedmo in osmo kolo proti Krmu v Ljubljani in Grafičarju v Trziču, to bo že meseca oktobra. V devetem kolu, s katerim se konča jesenski del, torej 4. novembra, pa vsaj na papirju v Novi Gorici nimamo kaj iskati. Toda, žoga je okrogla!

TRZIČ : TRIGLAV 1 : 4 (1 : 1)

V prvi prvenstveni tekmi Ljubljansko-primorske lige je bil favorit res Triglav iz Kranja, toda tako prepričljive zmage vsekakor nismo pričakovali. Domače moštvo je samo v prvem polčasu pokazalo zadovoljivo igro, dočim so bili v drugem polčasu Kranjčani absolutni gospodarji na igrišču. V tej slabi igri domačega moštva bi lahko pohvalili le obrambo, t. j. Elerja v prvem polčasu, Peternela in Puškareviča. Izrazito slab dan je imel tokrat domači napad.

ŠAH

Šahovsko življenje vedno bolj razgibano Novi uspehi našega moštva

V čast občinskega praznika je bilo tudi letos šahovsko tekmovanje. Tekmovalo se je po posebnem sistemu. Za individualni brzoturnir je vsak tekmovalca navečel, za kateri klub ali društvo bo nastopil; uspeh prvih treh tekmovalcev pa se je štel za moštveno tekmovanje. Tako smo iz 14 igralcev dobili štiri moštva. Z nastopom C. Robleka in Stefeta je vprašanje prvega oziroma drugega mesta odpadlo. Tokrat je Stefe premagal Robleka in tako zasedel prvo mesto s 13 točkami (100%) pred Roblekom 12, Kočevarjem 9, Brezavškom 8 in pol, Vidovičem 8, Stalcem in Hribarjem po 7, Megličem 6 in Peraičem 5 in pol točk itd.

V moštvenem tekmovanju so zmagali študenti v postavi: Roblek, Kočevar in Brezavšek z 29 in točke pred Turističnim društvom 23 in pol točke, Mladino 22 in Svobodo 15 točk.

Naše moštvo se je udeležilo s precej slabo postavo polfinalnega prvenstva gorenjskih Svobod in prosvetnih društev v Strazišču ter zasedlo drugo mesto. Premagali smo Podnart in Šenčur z 6:2. Izgubili pa z zelo močno postavo Strazišča. Z osvojitvijo drugega mesta se je moštvo DPD „Svoboda“ v Trziču plasiralo v finale moštvenega prvenstva gorenjskih Svobod in prosvetnih društev.

V polfinalu je teklo pravzaprav samo Brezavšku, ki je v svoji „B“ skupini zasedel prvo mesto. Roblek in Stefe sta se v A skupini plasirala res samo v tolažilno A skupino, kjer pa sta zaigrala mnogo boljje ter med 12. prvokategorijski zasedla prvo oziroma tretje mesto. Brezavšek pa je v finalu v B skupini zasedel peto mesto.

V finalu je naše moštvo nastopilo z močnejšo postavo in uspeh ni izostal. Premagali smo Javornik s 5:3 in igrali neodločeno s Kranjem oziroma Straziščem 4:4. Ker je tudi Strazišče premagalo Javornik s 5:3, smo tako delili z njimi prvo in drugo mesto. Toda če vzamemo za merilo rezultat na prvih deskah, potem je zmagalo moštvo iz Trziča, saj je bil rezultat na prvih dveh deskah 2:0, na 4 pa 2 in pol : 1 in pol v korist Trziča. Rezultati odločilnega dvoboja: Roblek: Bavdek 1:0, Stefe : Bukovac 1:0, Kos : Kavčič pol : pol, Kersič : Berčič I 0:1, Brezavšek : Berčič II pol : pol, Meglič : Zbičič 0:1, Stibelj : Džordžević 0:1 in Hribar : Jankar 1:0.

Tudi v moštvenem prvenstvu Gorenjske smo dosegli v predtekmovanju prvo mesto. Po zmagi nad Golnikom z 8:0 brez borbe in po točno predvidenem izgubljenem rezultatu proti Kranju 3:5 smo točno za pol točke pred Kranjem II, ki je premagalo Golnik „samo“ s 5 in pol : 2 in pol.

Če sedaj analiziramo vse dvoboje, vidimo, da so Tržič zastopali sledeči igralci z naslednjim uspehom: na 1. deski Robek dobil 1, izgubil 1 proti Javorniku. 2. Stefe dobil 4, izgubil 2, izgubil proti Kranju II in v polfinalu. 3. Kos dobil 1, remiziral 2, izgubil 3. 4. Kersič (ni nastopil v polfinalu „Svobod“) dobil 1, izgubil 1, 1 remiziral. 5. Brezavšek (ni nastopil v polfinalu) dobil 1, 2 remiziral, 6. Stibelj dobil 3, 2 remiziral, 1 izgubil. 7. Meglič 3 dobil, 1 remiziral, 2 izgubil, 8. Hribar (nastopil samo v finalu Svobod, igral 2 partije in obe dobil). Rezerve: Vidovič nastopil v polfinalu „Svobod“, dobil vse tri partije. Perko (samo v finalu „Svobod“), dobil 1, 2 izgubil, Semič od treh partij eno remiziral, ostalo izgubil, Dovžan (od treh partij v polfinalu) 1 dobil, 1 remiziral, 1 izgubil.

Lep uspeh so dosegli trije naši člani na pronagandnem brzoturnirju Slovenije na Jesenju.

OB 30 LETNICI STRELSTVA NA GORENJSKEM

Ko se je začelo širiti strelstvo na Gorenjskem, je bila tudi v Trziču ustanovljena strelska družina. Bilo je 17. decembra 1930, ko je bil na ustanovnem občnem zboru izvoljen odbor, ki je prevzel naloge za razvoj strelskega športa v našem mestu. Kot vsak drug šport, je tudi ta imel svoje začetne težave in to še toliko bolj, ker je bilo za gojenje potrebno poleg orožja in streliva pripraviti tudi prostor — strelišče, ki je moralo biti dobro zavarovano. Ker pa so ustanovitelji in prvo vodstvo strelske družine imeli trdno voljo, so vse težave premostili in že leta 1933. izročili svojemu namenu strelišče v takozvanem „Vrtcu“ nad Koroško cesto (bivšo Ljubeljsko cesto), ki ga je zgradil član upravnega odbora takratne družine, tesarski mojster Franjo Stritih. To akcijo je seveda močno podprla takratna občinska uprava ter dala poleg zemljišča na razpolago tudi sredstva za popravilo poti do samega objekta. V ostalih materialnih potrebah (orožje, strelivo) pa je že takrat pomagala jugoslovanska vojska, saj so družine prejemale orožje od vojne komande v Skofji Loki.

Družina je že ob ustanovitvi štela cca 60 članov, po nekaj letih se je članstvo kar podvojilo, kar potrjujejo ustna izročila, da je bilo zanimanje za strelstvo že takrat zadovoljivo, posebno če upoštevamo, da je bila cena streliva v primerjavi z današnjim znatno višja, saj so plačevali člani vojaški naboj po 0,50 din, mečlani pa kar desetkrat dražje. Predvsem pa je zanimivo, da so članstvo sestavljali predvsem delavci, ki so nekotikrat posegli celo v vodstvo, ki je bilo v glavnem sestavljeno iz vidnih vodilnih Tržičanov.

Delo v družini je temeljilo v glavnem na vajah, družina pa je pričela tudi družinska prvenstva, najboljši strelci pa so že takrat večkrat zastopali Tržič na tekmovanju v Kranju. Uvedli so tudi enkrat na leto družinsko prvenstvo za prehodni pokal, ki so ga strelci izmenoma osvajali, dočim so ekipni pokal osvojili vedno Kranjčani.

Za uspešen začetek in nadaljevanje dela v strelskem športu v Trziču gre brez dvoma priznanje prvemu predsedniku Vladimírju dr. Premrou in njegovemu odboru, pa tudi poznejšim vodstvom, v katerih so bili tov. Kosmač Janez, Bohorič Anton, Stritih Franjo, Demšar Slavko, Prešeren, Krajnih, Lazar, Blaž Ster, Anton Seljak, Ivan Vidmar, Ivan Stopar in drugi.

Poleg strokovnega odnosno športnega dela pa je družina vršila tudi drugo važno nalogo, utrjevala je namreč narodnostno zavest svojega članstva, saj je le-to uspelo v takratnem življenju izključiti iz vodstva in iz članstva znane kulturbovce Šuberta Jožefa in Sušterja, ker pač ni maralo, da ima take ljudi v svojih vrstah, še manj pa v svojem vodstvu. V političnem pogledu je bilo članstvo v glavnem sestavljeno iz bivših Sokolov in socialistov, ki so pač imeli v družini tudi ves svoj vpliv.

Za uspešno delo v strelski organizaciji je Minister vojske in mornarice leta 1938 odlikoval 7 članov trziške strelske družine, med katerimi sta bila tudi pokojni Anton Bohorič in še živeči Janez Kosmač.

S prihodom okupatorja pa je poleti 1941 zamrlo tudi delo te družine, saj ji je okupator uničil glavni objekt — strelišče, arhiv in material. Podatke, pa so uničili baje sami po navodilih svojih zvez.

Doba okupacije je prekinila torej vse delo strelske družine in šele nekaj let kasneje — par let po osvoboditvi — je uspelo družino obnoviti, odnosno ustanoviti novo družino, po novih načelih in pravih. Tokrat so se pa pojavili novi

organizatorji in ustanovitelji, iz delavskih vrst, sami mladi ljudje, ki so sedanjo strelske družine ustanovili 27. 1. 1949. Začetek je bil tudi tokrat težak kot prvič, saj je bilo treba zopet začeti popolnoma znova. Približno v istem času so bile v Trziču ustanovljene kar tri strelske družine (v BPT, v Peko in v mestu), ki se pa zaradi začetnega pomanjkanja orožja in streliva, kakor tudi vseh ostalih rekvizitov niso mogle uveljaviti. Mnogičen vpis delavstva, mladine in prebivalstva v te družine sicer ni prinesel zaželenih aktivnosti in lako so družine obstojale le de jure in ne de facto. Seveda je prav neaktivnost povzročila predvsem pomanjkanje strelišča, saj je znano, da uničen objekt bivše družine ni bil uporaben, odprta strelišča (brez zaklona za pokazivače) se pa niso obnesla, saj so jih strelci izbirali zdaj tu, zdaj tam.

Dobro leto kasneje je bilo treba misliti na reorganizacijo strelske organizacije v Trziču. Razpustili sta se strelski družini v BPT in v Peko, njihovo članstvo pa je le delno prešlo v mestno strelske družino, ki pa je bila prav tako potrebna temeljite preureditve. V mesecu februarju 1954 je bilo po drugem sklicu občnega zbora navzočih le 17 članov, ki so izvolili skoraj popolnoma novo vodstvo družine, ki se je skrbno zavzelo za obnovitev dela te družine. V to vodstvo je bil izvoljen tudi nekdanji član vodstva tov. Blaž Ster, ki je postal kot edini stari član zopet aktivni strelci. To leto je torej potekalo v znamenju obnove in konsolidacije članstva strelske družine. Odražalo se je predvsem v vajah na prostem zemljišču na Cimpru. Shrambo za orožje, strelivo in rekvizite pa je družina imela v prostorih BPT, kar je bilo zelo odročno, saj so morali strelci za sleherni vajo nositi poleg pušk in streliva skoraj 2 km daleč tudi tarče, pokazivače in drugi potrebni material, ki so ga uporabljali za streljanje.

Na občnem zboru leta 1952, ki pa je bil že zelo dobro obiskan, pa je članstvo poleg običajnih formalnosti ter volitev, postavilo med ostale sklepe tudi tega: za vsako ceno je treba v tekočem letu 1956 zgraditi vsaj provizorno strelišče, kjer se bodo lahko vršile vaje brez skrbi za varnost ljudi ter po predpisih SZJ.

To je bilo geslo, to je bil delovni program trziških strelcev v letu 1952. Upravni odbor je imenoval poseben gradbeni odbor iz članov Jurjevčič Jože, Perko Janez, Ster Blaž in Hvalica Slavko, ki ga je vodil tov. Lado Fabjan. Tako upravni kot gradbeni odbor sta se krčevito oprijela naloge in delo na izgradnji strelišča se je pričelo že 3. julija 1952. Zemljišče za strelišče sta dobrovoljno od-

stopila delovni kolektiv BPT in tov. Marija Mally, gmotno pa so lokrat priškočili na pomoč poleg občine tudi delovni kolektivi Trziča. Koliko skrbi, seji, debat in pomenkov je bilo potrebno, da se je gradilo, vedo samo člani gradbenega odbora, koliko truda in znojta ter ularniških ur, pa ve skoraj sleherni član, saj so se strelci v velikem številu odzvali in prihajali na delo na strelišče. Vsak je z veseljem opazoval, kako raste njihov dom — njihovo strelišče iz tal.

Ves trud in znoj pa je bil pozabljen, ko so 5. oktobra 1952 izročili v uporabo ta novi športni objekt Trziča. Prazničnost je povečala še razvitje družinskega prapora, ki je bil prvi strelski prapor v Jugoslaviji in kateremu je kumoval predsednik ljudske skupščine LRS tov. Josip Vidmar. Svečanosti se je poleg najvidnejših predstavnikov oblasti, političnih, sindikalnih in drugih organizacij ter ostalega javnega življenja in Armade udeležila tudi množica Tržičanov, ki so vsi z občudovanjem spremljali poročila o graditvi novega strelišča v Trziču, saj so ga marljivo strelci zgradili v pičlih treh mesecih. Tržič in z njim Gorenjska pa sta dobila prvo moderno urejeno strelišče, trziški strelci pa dolgo pričakovani lastni prostor za izvajanje svojega dela.

In kaj je še prinesla izgradnja strelišča? Brez dvoma velik uspeh za povojno strelstvo Gorenjske. Naši strelci so se pričeli izpopolnjevati, kvaliteta je postajala iz dneva v dan boljša. Drugi uspeh pa je bil v masovnosti. Vrste strelcev so se množile in družina je postala najmočnejša na Gorenjskem in med prvimi v Sloveniji. Prirejala je vse več in več tekmovanj, doslej jih je imela že 142, zmage na teh tekmovanjih pa so bile vse popolnejše in česče. Niso se ustrašili najmočnejših strelskih družin v Sloveniji, saj je verna slika tega rezultata v tekmovanju z najmočnejšo štajersko družino iz Stor 5 : 1 v korist Tržičanov, nastopali pa so tudi na okrajnih, republiških in državnih prvenstvih, posegli pa enkrat celo v mednarodno konkurenco na tekmovanju v Bukarešti s svojo članico Minko Brtoncelj. 13 lepih pokalov krasi njihov kotiček trofej in priznanj v strelskem domu, nešteto daljnih diplom in priznanj ter skoraj 40 medalj za uspehe na tekmovanju, kakor tudi spominski znak za organizacijske zasluge v strelstvu, so njihov ponos. Stevilni člani in članice, pa tudi mladinci že več let čvrsto branijo naslov prvaka Gorenjske.

Vse to delo, ves trud in napor je bil našim strelcem v razvedrilo in nihče od njih ni obžaloval svojega dela in svojega prostega časa za razvoj strelstva. Danes pa stojijo pred problemom, kako priti do strelske dvorane, da bodo imeli tudi pionirji-strelci svoj kraj za vaje in tekmovanja in prav sedaj najbolj čakajo podpore ljudske oblasti ter političnih organizacij, da jim pomagajo.

Vrh

Tekmovanje za Dornikov pokal

Kot vsako leto, odkar praznujemo občinski praznik, so tudi letos člani in članice gasilske zveze v Trziču skupno z ostalimi množičnimi organizacijami manifestirali in se spominjali tragičnega in krutega dogodka, ki so ga izvršili pobesneli okupatorji s pomočjo domačih izdajalcev sredi visokih gora dne 5. avgusta 1941. S svojo manifestacijo so gasilci in gasilke na predvečer pred praznikom v paradi hoteli dokazati, kako globoko cenijo pridobitve iz NOB, ki so jih naši borci izvojevali v krvi in trpljenju v štiriletni borbi. Ob zaključku praznovanja za občinski praznik je gasilska zveza sodelovala s sedmimi gasilskimi društvi v velikih verižnih vaji v mestu. S to vajo so člani pokazali kljub trenutnim težavam glede tehnične opreme, dobro izvežbanost. Pokazali so, da

so vedno pripravljene s svojo udarno močjo, pod vodstvom občinskega poveljnika Viktorja Dornika izvesti svoje naloge, da skupno obvarujemo ljudsko in privatno imovino pred požari in drugimi elementarnimi neugodami, zvesti svojemu gestu: Na pomoč!

Da bi še bolj poživili delo na gasilskem področju in pri razvijanju preventivne službe na območju sedanje zveze, je Upravni odbor občinske gasilske zveze na svoji 5. redni seji sklenil, da priredi letno tekmovanje za prehodni pokal, ki ga bodo najboljši gasilsko društvo v trajno last, če ga osvoji 2-krat zaporedoma ali pa 3-krat v presledkih. Poleg prehodnega pokala prejmejo prva tri plasirana društva po eno praktično darilo. Tekmovanje bo vsako leto od 15. junija pa do 25. maja prihodnjega

leta, razglasitev rezultatov pa bo na praznik gasilstva, to je zadnje nedeljo v mesecu maju.

Pred kratkim je poteklo sto let rojstva Jožeta Dornika, enega od ustanoviteljev gasilstva na področju sedanje občine. Dornik je bil najagilnejši gasilski veterani, ki je živel in delal samo za gasilstvo. Bil je neustrašen borec proti požarom, saj ga je vedno gnala ljubezen do svoje rodne grude, ljubezen do sočloveka, ki je z veseljem priskočil v nesreči na pomoč. Njegovo delo je dalo obilne sadove in kmalu so ga poznali daleč naokrog, tudi izven naših meja. Se je živl njegovi sovrstniki, ki so Jožeta dobro poznali in ga hranijo v častnem spominu. V spomin nanj je Upravni odbor sklenil, da se prehodni pokal imenuje po njem.

Ker so se tako in podobna tekmovanja izkazala kot koristna, da se ugotovi katero društvo je najbolj delavno, poleg tega pa da se dvigne še preventivna služba, kakor tudi zainteresiranost posameznikov, je upr. odbor sklenil, da operativni štab izvede vrsto tekmovanj, ki naj bi bila stalna izpodbuda pri nadaljnjem delu. Zato ima razpisano tekmovanje dvojni pomen.

Pri tem tekmovanju želimo vsem društvom obilo sreče z željo, da bi zasedla čim boljše mesto. Vas, dragi občani, pa vabimo k sodelovanju. Elementarne nezgode, nesreče, nebudnost, malomarnost in neprevidnost pri delu z ognjem, vse to nam vedno narekuje, da je treba skupne borbe in skupnega dela, če hočemo obvarovati pred katastrofami svoje vsakodnevne napore. Posebno pa vabimo mladino k sodelovanju. Saj ravno ona lahko pripomore k utrditvi našega gasilstva. Ne odklanjajte sodelovanja in ne branite svojim sinovom in hčeram vstopa v naše vrste, temveč sami jih pripravite na to. Nas gasilce in vas starše pa kliče odgovornost. Zato ne stojte ob strani kot opazovalci in ne posmehujte se delu zavednih tržiških gasilcev. Lahko si mislite, da tudi pri vas nesreča ni izključena. Morda boste prvi potrebni naše pomoči. Zato pa brez oklevanja vstopite v naše vrste.

Iz ljubezni do domovine in do sočloveka smo vsak trenutek pripravljeni s požrtvovalnim delom priskočiti na pomoč vsakomur, ki je v nesreči, tudi Vam.

Lausegar Ivan

Rajstva - smeti - poroke

Rodile so: Sajovič Zagorka iz Bistrice — dečka; File Ana iz Tržiča — dečka; Derlink Jožefa iz Kranja — dečka; Golmajer Angela iz Ziganje vasj — dekljico; Kokol Ana iz Bistrice — dečka; Klemenc Gabrijele iz Tržiča — dvojčka, dečka in dekljico; Repinc Cecilija iz Zg. Vetrnega — dečka. Čestitamo!

Umrli so: Sedej Janez, upokojenec iz Bistrice, star 68 let; Pohar Janez, sodar iz Leš, star 75 let; Klobčavar Alojz, upokojenec iz Tržiča, star 76 let; Valjavec Jožef, krojač z Brezje pri Tržiču, star 67 let; Oman Janez, čevljar iz Tržiča, star 80 let; Korošec Neža, gospodinja iz Tržiča, stara 82 let. Svojcem naše sožalje!

Poročeni: Bučan Franc, čevljarški pomočnik iz Medna, in Dobravec Stanislava, predilka iz Visoč; Ahačič Jožef, voznik iz Jelendola, in Pavšek Stanislava, tovarniška delavka s Slapa; Kosmač Vladimir, električar, in Teyrovsky Marija, tovarniška delavka, oba iz Tržiča; Laussegger Jožef, tovarniški delavec, in Nemeč Marija, predilka, oba iz Tržiča; Ahačič Rudolf, tekstilni tehnik iz Tržiča, in Rovtar Frančiška, šiviljska pomočnica iz Križev, Bešter Vinco, krojaški mojster z Rudnega, in Prpar Terezija, predilka iz Tržiča; Nemeč Frančišek, tovarniški delavec iz Podljudelja, in Okoliš Julijana, kmečka delavka s Poljan; Rituper Stanislav, kovač iz Otovce, in Gašperček Ivanka, tkalka iz Tržiča; Hladnik Andrej, trgovski pomočnik s Pristave, in Hojkar Ljudmila, bolniška strežnica z Golnika. Mnogo sreče!

OBVESTILO

Gozdno gospodarstvo Kranj — obrat Tržič obvešča, da bo cesta Jelendol—Medvode zaradi popravila mostu v Zalem potoku zaprta za ves promet od 28. 8. 1956 do nadaljnjega ter cesta Tržič—Jelendol od 15. 9. 1956 do 31. 11. 1956 zaradi popravila mostu pred predorom. Ves promet z avtomobili ali vozovi bo v tem času ustavljen. Možen bo samo prehod pešcev.

POZIV

Pripravljalni odbor za proslavo 20. obletnice stavke tekstilnih delavcev Slovenije, trosi vse tiste, ki hranijo slike ali kakor druge dokumente o stavki, da jih posodijo za razstavo, ki bo odprta ob proslavi. Gradivo oddajte v tajništvo obč. ljudskega odbora ali tudi v pisarni Turističnega društva.

ZAHVALA

Ob nenadni in prerani smrti našega dragega moža in očeta

JOZEFA VALJAVCA

krojača in posestnika na Brezjah št. 8 so iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, vsem vaščanom, obrtnikom iz Tržiča in okolice, članom PGD Brezje pri Tržiču in vsem, ki so ga v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti in nam izrekli sožalje.

Zahvaljujemo se vsem darovalcem venecv in lepega cvetja, čč. duhovščini za spremstvo do preranega groba, tov. Frelihu za toplo občuten besede ter vsem, ki so z nami sočustvovali.

Vsem ponovno iskrena zahvala.

Zahtujoča družina VALJAVEC

ZAHVALA

Za vso pomoč, ki so jo nudili ob smrtni nesreči mojega edinega sina Marjana, se podpisana najtopleje zahvaljujem komandirju LM Andreju Smoljeju, Viliju Erštetu ter Karlu Kravcarju, družinam Uzar, Martinovič, Klemenčič, Poljanec, Perne, Jazbec, prav posebno še reševalcem gorske reševalne službe in vsem, ki so sočustvovali z menoj.

MARIJA FAGANEL,
Sebenje

ZAHVALA

Vsem, ki so v tako velikem številu spremili našega dragega pokojnega očeta na njegovi zadnji poti, ki so podarili vence in cvetje, dalje dr. Živcu in dr. Martinčiču za njuno požrtvovalno nudenje zdravniške pomoči, kakor tudi godbi, pevcem in sindikalni podružnici tovarne „Peko“ ter vsem, ki so sočustvovali z nami, se toplo zahvaljujemo.

Sedejevi s kolodvora

• • Kino • •

SPORED ZA SEPTEMBER:

- 1.—3. „Skandal v Skuriju“, ameriški barvni film.
- 4.—5. „Dokler se ne zdani“, amer. barvni film.
- 6.—7. „Dekle z dežele“, ameriška drama.
- 8.—10. „Osamljena pištola“, amer. barvni film.
- 11.—12. „Obsedenost“, francoski barvni film, drama.
- 13.—14. „Močnejša od noči“, nemški kriminalni film.
- 15.—17. „Mogambo“, ameriški barvni film.
- 18.—19. „Zgodba o Mukiju“, nemški barvni film.

Tudi tržiški pionirji so tekmovali

V počastitev občinskega praznika so bile izvedene pionirske dirke s skiroji. Okoli 900 občanov vzdolž dirkalne proge je z navdušenjem opazovalo potek dirk. AMD v Tržiču je razporedilo dirkače v štiri kategorije in to po starosti pionirjev, pionirk in mladincev.

Za tekmovalce do 5 let starosti je bil start pred Planinskim društvom, od 5 do 7 let pri Dolharju, od 7 do 10 let pri Babčju, od 10 let do 14 let pa od sredine Cimpra. Za vse kategorije pa je bil cilj pred Turističnim društvom. Vsi tekmovalci so se pred dirko zbrali pred Mehanično delavnico okoli 16. ure popoldne in se nato skupno odpeljali po irgu do cilja, od tod pa nazaj na svoja startna mesta. Vseh dirkačev je bilo 58, od katerih je prispelo na cilj 54.

Imenitno je bilo opazovati prikolico, posebno pa sovozača, kako se je metal na ovinkih po prikolici.

Dirke so trajale dve uri. Po kratkem nagovoru funkcionarja propagandne komisije pri AMD ing. Antona Malija in direktorja dirk so nato razdelili lepe nagrade najboljšim tekmovalcem.

Vsem, ki so se plasirali na prva mesta, je dalo društvo na razpolago motorno kolo „Moped“, da so se ob instrukciji tov. sekretarja AMD Francija Globočnika vozili po Čankarjevi cesti. Opazili je bilo, da vozilo bolje upravljajo pionirke od pionirjev.

Društvu prijateljev mladine in Socialistični zvezi delovnega ljudstva se AMD v Tržiču najiskreneje zahvaljuje za denarne zneske, ki so ogromno pripomogli, da so tekmovalci teh dirk prejeli tako obilna in lepa darila.

Prireditelj dirk pa je pogrešal občinskega ozvočenja, ko je bil vendar ta dan občinski praznik in ga je mladina s tem športnim tekmovanjem dostojno proslavila.

Da so dirke tako lepo potekale, se AMD zahvaljuje vsem tistim, ki so agilno sodelovali pri izvedbi dirk. J. S.

*

Sredi septembra bo AMD Tržič izvedlo še enkrat pionirske dirke s skiroji. Dirke bodo tem bolj zanimive, ker bo prireditelj spuščal iz starta po tri dirkače. Od vsake kategorije bodo prvoplasirani prejeli skiro. Zbirališče bo kot vedno pred Mehanično delavnico. Datum dirk in čas bosta objavljena s plakati. Želimo, da bodo zastopane na teh dirkah prikolice in avtomobilčki. Tudi za nadaljnja štiri mesta bodo tekmovalci prejeli darila. Obenem namerava AMD Tržič v začetku septembra uvesti že četrti tečaj za šoferje amaterje za A in B kategorijo motornih vozil. Ker je že sedaj veliko povpraševanje po tečaju, pohitite z vpisovanjem, ker bo verjetno število kandidatov omejeno.

ŠOLSKE OBJAVE

Ravnateljstvo nižje gimnazije v Tržiču obvešča svoje dijake, da se prične redni pouk na gimnaziji v soboto, 15. septembra. Ta dan naj se zbere vsi dijaki ob osmi uri zjutraj pred gimnazijskim poslopjem, kjer bodo dobili nadaljnja obvestila.

*

Glasbena šola v Tržiču obvešča, da so naknadni vpisi za vstopanje in nove gojence izjemoma samo še od 15. do 18. septembra od 8. do 10. ure popoldne in od 15.30 do 17.30 ure popoldne v pisarni ravnateljstva. Vpisnina znaša 50 din.

Razglasitev urnika bo v sredo, 19. septembra in sicer ob 10. uri popoldne za vse tiste gojence, ki imajo na svojih šolah popoldanski pouk, ob 15. uri popoldne pa za tiste gojence, ki imajo dopoldanski pouk. Vsi navedeni se zbere v mali dvorani Glasbene šole. Najmlajši (cičebani) naj pridejo v spremstvu staršev!

Kako in kaj dela Planinsko društvo v Križah

Redko pišemo o planinskem društvu v Križah. Vse, kar se v tem delokrogu dela, ostane skrito, vidni uspehi pa se kažejo v njegovih zavetiščih in Domu na Kriški gori.

Društvo je bilo ustanovljeno leta 1949. Razvilo se je iz skupnice članov planinskega društva v Trzinu in postalo samostojno društvo z idejo: zgraditi Dom na Kriški gori. Takratni organizatorji se danes vodijo društvo in je večina letih v upravnem odboru. Ideja zgraditi Dom na Kriški gori je bila zelo lepa, a za takrat skoraj neizvedljiva, ko vendar ni bilo lahko najti na deželi ljudi, ki bi z veseljem in smislom za razvoj planinstva v tej pokrajini začeli z delom. Vse prizadevanje je steklo na mladih ljudeh — večina tovarniških delavcev in uslužbencev. Se vedno mi je dobro v spominu, kako so se razvijali razgovori, na kak način pridobiti starejše ljudi v upravni odbor, da bi društvo tako postalo močna organizacija. Iz leta v leto se člani upravnega odbora društva niso mnogo menjali, vse dokler ni bila zgrajena koča, s katero so ravno ti mladi ljudje dokazali svojo sposobnost. Ljudje, ki so poprej gledali na društvo kot na družbo, ki skupaj zahaja v planine samo za razvedrilo, so se tedaj pričeli pridruževati in tako postavili še močnejši steber za nadaljnji razvoj. Danes ima društvo že nekaj starejših ljudi, ki v svojem poklicu kažejo velike uspehe, ne zanemarjajo pa tudi nobenih obveznosti, ki jim jih nalaga društvo.

Kot sem že omenil, se društveni uspehi

kažejo v njegovih zavetiščih. Društvo ima svoj Dom na Kriški gori. Koča je bila zgrajena v letih 1950 do 1952. Ima lepo urejene prostore, nekaj sob in skupno ležišče. Razgled iz te postojanke zadovolji vsakogar, ki pride na Kriško goro. Vsakdo, ki je videl lepo Gorenjsko vse tja do Ljubljane in Domžal, na zahodu pa do Bleda, se rad vrne in privede še nove obiskovalce.

V Gozdu ima društvo zavetišče, ki je oskrbovano že od leta 1949. Vsakdo pozna „Podvogarjevo“ hišo, ta še izza predvojnih let, drugi zopet izza časa vojne, nekateri pa šele izza povojnih časov. Hiša ima lepo lego s krasnim razgledom na naš najvišje vrh Triglav. Oprema v tej postojanki je dostojna in primerna.

Ena teh postojank društva je tudi zavetišče na Trsteniku. Marsikdo sploh ne ve, kje je to in kaj je tam. To je bolj nižinska postojanka, oddaljena 20 minut iz Gorič ali na sredini pota v Predvor. Društvo oskrbuje to zavetišče že od leta 1952 in je prehodnega značaja. Namenjena nam je turizmom, ki iz Kranja in okolice obiskujejo Storžič. Imamo pa tam lepo urejeno kegljišče ter dostojne gostilniške prostore. Tujci, ki se ustavljajo v tem zavetišču, se pogosto ozrejo na vrh Storžiča in obžalujejo, da nimajo doma tega, kar v tem lepem gorskem kraju lahko vidijo.

Vse to je plod posameznih članov. Vsa plačila za razna dela so majhna razen honorarja uslužbencu v knjigovodstvu.

Vsi ti uspehi pa so člani upravnega odbora privedli do novih idej in zamisli.

Na Kriški gori so že prvi delavci, ki pripravljajo material za zgraditev steklene dvorane. Veranda bo postavljena ob sprednji steni koče v dolžini 5 m. Veranda bo služila za jedilnico v poletnem času. Sredstva za gradnjo te verande, ki bo v glavnem iz lesa in stekla, bo društvo jemalo iz 10% dajatev PZS, iz predplačila, plačanega DPP, in iz dobička, ki je že ustvarjen; na drugi strani pa upamo na še večje uspehe v drugem polletju.

Te dni smo tudi že prejeli dovoljno količino lesa za opremo v kuhinji, ki je že naročena pri mizarju in za okna v verandi. Veranda se bo letošnje leto izdelala le do polovice, to se pravi: tlak, ki bo betonski, stebri, okna in streha, ki bo iz pločevine. Notranja oprema bo izdelana prihodnje leto.

Zelo pomembno bo tudi to, da bo društvo v mesecu septembru letošnjega leta razvilo svoj društveni prapor. Za kumovanje je društvo zaprosilo tovarno obutve „Planika“ v Kranju. Društvo se ni prejelo od tovarne odgovora, upamo pa, da bo kumovanje prevzela.

Ko že naštevam uspehe, ne smem pozabiti na požrtvovalnost dosedanjih predsednikov društva. Prvo leto je bil predsednik Lovrenc Česen, za tem dve leti Vinko Golmajer, eno leto Ivo Petrina in sedaj dve leti Anton Lukane. Vsi ti ljudje so žrtvovali ves svoj prosti čas za razvoj društva. Marsikdo je pri delu v društvu celo pozabil na delo doma.

Kriški planin in vabijo vse in vsakogar, naj se prepričajo o njihovem delu in obiščejo njihovo postojanko. Dom na Kriški gori je redno oskrbovan, za kar skrbita Tine in Marica.

Velika tekstilna stavka pred 20 leti

(Nadaljevanje z 2. strani)

skim zaupnikom olajša prave delavstvo do tega, da izprazni obratne prostore.

CTO in strokovne organizacije sedaj z vsemi silami delujejo, da delavstvo tovarne izprazni. Sklicujejo sestanke in shode.

11. septembra izpraznilo tovarne stavkujoči v Trzinu. Tu so o izpraznitvi razpravljali že nekaj dni po objavi banove naredbe. Tedaj so bili posebni pristaši za izpraznitev pristaši JSZ, toda na zborovanju v tovarniškem parku so zaenkrat še orevadovali revolucionarni mladi ljudje, ki so hoteli, da se stavka nadaljuje. 10. septembra je bilo na sestanku v Kovorju sklenjeno, da se naslednji dan tovarno izprazni in se pusti le straže pred vhodi. To se je res zgodilo 11. septembra.

12. septembra popoldne je bil v Mariboru shod, katerega se je udeležilo preko 3000 delavcev. Govorniki pozivajo, da delavci zapuste tovarne. Večina delavstva to sprejme in se razide. Manjše skupine še zborujejo, končno pa le pride do izpraznitve tovarne in postavitve stavkovnih straž 30 do 40 ljudi pred tovarno. Delavstvo je bilo demoralizirano tako, da komunisti in napredni ljudje tega niso mogli preprečiti. Tovarno je zapustilo tudi delavstvo v Preboštinu, Ljubljani in St. Vidu.

Skofjeloško delavstvo obljublja, da bo izpraznilo tovarne takoj, ko jih izprazni v Kranju.

Oblast in delavske organizacije sedaj z vso silo napadajo kranjsko delavstvo, ki še vztraja v borbi, češ, da samo oni onemogočajo pogajanja. Po časopisih se javljajo naslovi oziroma glasovi, ki pozivajo oblast, naj izprazni tovarne. Vodstvo kranjske stavke se resno zaveda nevarnosti napada na tovarno. V tem smislu izdaja navodila, da se v primeru napada da posebni znak s sireno, da ženske stopijo v prve vrste in da se poje

državna himna. Delavstvo pripravljajo na morebitni napad na zborovanih po tovarnah.

Poslanec Semrov je dal 15. septembra navodilo, da je treba tovarne brezpogojno izprazniti do 20. ure. Temu so se odzvali stavkajoči v tovarni Brumen & Thaler, ki so pustili pred vhom 6-člansko stražo.

Pozno zvečer vodi v vratarnici Jugoslovskega predsednik mestnega stavkovnega odbora Tominc sestanek z vsemi stavkovnimi tovarniškimi odbori, kjer energično zahteva nadaljevanje stavke v tovarni, kar obvelja po burni debati tudi kot sklep.

16. septembra zjutraj ob 3. uri pripele posebni vlak gojence žandarmerijske šole in policije. Vlak, brez luči, se je ustavil nad današnjo Planiko. Prvo napadejo Jugoslovske. Kovačič Stanko objavi napad s sireno. Sledi napad na Jugobruno. V drugih kranjskih tovarnah in v Skofjeloški predlinici pa delavstvo samo zapušta tovarne in žandarmerija jih zasede. V Jugoslovske in Jugobruni skoraj ni bilo delavca, da ne bi bil deležen pendreka. Stevilo zlomov rok, nog, ključnic se ne da več točno ugotoviti. Vse popoldne preganjajo žandarji stavkajoče po mestu, Stražišču in Smarjetni gori.

Preko dneva je ilegalni sestanek delavcev na Smarjetni gori. Delavski zaupniki poizkušajo intervenirati na srečnem načelstvu, kjer pa jih brezobzirno zavrnejo.

Isti dan popoldne objavil banska uprava v posebnem obvestilu, da je žandarmerija, kombinirana s policijsko stražo iz Ljubljane, davil od 4. do 6. ure izpraznila vse tekstilne tovarne v Kranju in da se popoldne prično pogajanja za sklenitev kolektivne pogodbe. V resnici se pogajanja prično 17. 9. 1936 zjutraj.

Zanimiva je izjava vseh treh strokovnih organizacij Kranja in Stražišča, izdana 17. septembra, podpisana pa že 14. septembra. Tu ugotavljajo nedisciplino član-

stva napram strokovnim organizacijam in da delavstvo sledi neodgovornim elementom. Javljajo, da so zato sklenili odpoklicati svoje člane iz krajevnega, okrožnega in centralnega tarifnega odbora, ki jih bodo nadomestili bolj „razumni“ ljudje. Obsojajo neodgovorne elemente, ki delajo na to, da se stavka v tovarnah nadaljuje in javljajo, da odklanjajo za nadaljnji potek akcije in posledice vsako odgovornost. Pozivajo delavstvo, da se stavka do podpisu kolektivne pogodbe nadaljuje izven tovarne.

Od 17. do 22. septembra tečejo pogajanja za kolektivno pogodbo.

V tem času je ilegalni sestanek kranjskega in Skofjeloškega delavstva, ki je stavkalo nekje v bližini Crngnoba. Sestanek so sklicali kranjski delavski zaupniki. Glavna razprava se je odvijala okoli vprašanja, kako v slučaju, če ne bo došlo vsi stavkajoči sprejeti nazaj v delo — ponovno zasedli tovarne.

23. septembra je bila podpisana kolektivna pogodba. Se isti dan izdala skupni program SDSZ in JSZ, ki naznaja, da je po dolgotrajnih težkih borbah dosežen sporazum glede kolektivne pogodbe in to kljub širski organizaciji in nediscipliniranemu članstvu, ki je poslušalo „nezrele“ nasvete.

26. septembra se začne po obratih z delnim obratovanjem. V Kranju, Trzinu in Skofji Loki vsled stavke ni bilo sprejetih na delo 273 delavcev, od tega 6 zaupnikov. Delavska zbornica sedaj razpravlja, komu od zaupnikov naj odtroji pravno zaščito. Sklenjejo, da jo dajo le tistim, ki se niso v stavki na kakršenkoli način eksponirali. Začno dolgotrajne sodbene pred Okrajnim sodiščem v Kranju, Upravnim sodiščem v Celju, Okrožnim sodiščem v Ljubljani in Sotom sedmorice v Zagrebu. Vse do poslednje instance so delavski zaupniki pravdo dobili, pred Sotom sedmorice so jo dokončno izgubili. To je bilo končano šele avgusta 1938. leta.